

Özetleme Stratejilerinin Kullanımı ile Özetleme Özyeterlik Algısı Arasındaki İlişki: Ortaokul Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme*

The Relationship Between the Use of Summarization Strategies and Summarization Self-Efficacy Perception: A Study on Secondary School Students

Merve AL^a, Gökhan ÇETİNKAYA^b

Article Type/Makale Türü:
Araştırma Makalesi/Research
Article

Article Info/Makale Bilgi
Received/Alındı: 01/10/2024
Revised/Düzeltildi: 19/10/2024
Accepted/Kabul edildi: 05/11/2024

Anahtar kelimeler:
Özetleme Stratejileri, Özyeterlik,
Özetleme Amaçlı Okuma

ÖZ

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin özetleme özyeterlik algıları ile özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Çalışma toplam 300 ortaokul öğrencisi ile yürütülmüştür. Veriler “Özetleme Özyeterlik Algısı Ölçeği” ve “Özetleme Stratejileri Sormacası” ile toplanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin kaynak metni okuma anlama, taslak özet oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme stratejilerini kullanma durumları “yüksek” düzeydedir. Sınıf düzeyinin okuma anlama stratejilerini kullanma sıklığı üzerinde orta düzeyde etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okuma anlama strateji puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark bulunmuştur. Katılımcıların, özetleme amaçlı okuma, özet yazma ve özetleme özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada sınıf düzeyinin özetleme özyeterlikleri üzerinde düşük düzeyde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, öğrencilerin özyeterlik algısı ile özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT

Aim of the study is to examine relationship between summary self-efficacy perceptions of middle school students and frequency of their use of summary strategies. Relational screening model was used in the study. Study was conducted with a total of 300 middle school students. Data were collected using the “Summary Self-Efficacy Perception Scale” and the “Summary Strategies Questionnaire”. According to results, students’ use of reading comprehension strategies, creating a draft summary, and reviewing and correcting the draft summary text was at a “high” level. It was seen that grade level had a moderate effect on the frequency of using reading comprehension strategies. A significant difference was found between reading comprehension strategy scores of students and fifth grade students. It was determined that participants’ self-efficacy levels for summarizing, writing a summary, and summarizing were high. It was concluded that grade level had a low effect on their summary self-efficacy. there was a high level, positive and significant relationship between students’ self-efficacy perception and their frequency of using summarizing strategies.

Keywords:
Summarization Strategies, Self-Efficacy, Reading for Summary

* Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, merve1107@hotmail.com, ORCID ID: 0009-0005-0762-294X

^b Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, gokhancetinkaya76@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7676-6852

Giriş

Özetleme, metni anlamlandırma, metindeki ana düşünceleri ayırt etme, önemsiz bilgileri silme, benzer bilgileri genelleyerek bütünleştirme ve yorum katmadan söze dökme eylemlerini içeren çok boyutlu bir bilişsel işlemdir. Kintsch ve Dijk'in (1978) silme, genelleme ve yeniden oluşturma stratejilerini içeren *Büyük Ölçekli Yapı Modeli* özetleme eylemini açıklayan en temel modeldir. Kintsch ve Dijk'in (1978) modelinden yönelimle Brown ve Day (1983), bir dizi özetleme kuralı önermiştir. Bu kurallar; *önemsiz ve yinelenen bilgileri silmek, benzer kavramları ve eylemleri genelleyerek tek bir kavram kullanmak, paragraftaki açık ya da örtük konu tümcesini seçerek kullanmak* biçiminde sıralanmaktadır.

Yukarıda anılan model ve yaklaşımlar, özetlemenin belirli stratejiler ve kurallar içeren bir eylem olduğunu açıkça göstermektedir. Araştırmalar bu strateji ve kurallara, öğretim programında, ders araçlarında ve öğretim ortamlarında gerektiği kadar yer verilmediği yönündedir (Dilidüzgün, 2013; Karadağ, 2019; Kaya & Kurudayıoğlu, 2021; Ülper & Karagül, 2011). Ayrıca çalışmaların sonuçları öğrencilerin özetleme konusunda yetersiz olduklarını göstermektedir (Eyüp vd., 2012; Kırmızı Susar & Akkaya, 2011; Kudret vd., 2016). Öğrenciler özetlemeye yönelik stratejileri ve kuralları bilmediğinden daha çok kaynak metinden doğrudan alıntılar yaparak, kendi yorumunu katarak, önemsiz bilgileri silmeden ve genellemeler yapmadan özet metin oluşturmaktadır.

Özetleme, bireyin kaynak metni anlamasını ve anladıklarını kendi yorumunu katmadan kısa biçimde yeniden oluşturarak söze dökmesini gerektiren çok boyutlu bilişsel bir eylemdir. Bu nedenle öğrencilerin nitelikli bir özet oluşturabilmesi için *özetleme amaçlı okuma, taslak özet metni oluşturma* ve *taslak özet metni gözden geçirme* stratejilerini yetkin bir biçimde işe koşabilmesi gerekir. Çalışmalar nitelikli özet metin oluşturmak için etkin strateji kullanımının gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır (Anderson & Hidi, 1989; Çelik & Doğan, 2024; Çetinkaya vd., 2020; Eroğlu, 2023; Kintsch, 1983; Ülper & Okuyan, 2010). Çetinkaya ve diğerlerinin (2020) çalışmasına göre öğrencilerin özetleme stratejilerini kullanma sıklığı ile özetleme başarıları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu durum strateji kullanımının özetleme eylemindeki önemini açıkça göstermektedir. Öte yandan çalışmalar etkin strateji kullanımıyla akademik başarı arasında doğrusal güçlü bir ilişki ortaya koymaktadır (Anderson, 2003; Gustanti & Ayu, 2021; Muhid vd., 2020; Qanwal & Karim, 2014; Zhang & Seepho, 2013).

Öğrencilerin özetleme becerilerinin gelişimini etkileyen bir diğer değişken özyeterlidir. Özyeterlik, bireyin belirli koşullar altında belirli bir görevi başarıyla yerine getirme becerisine ilişkin algısı olarak tanımlanabilir (Bandura, 1997). Özetleme özyeterliği ise, bireyin özetleme amaçlı okuma ve özet metin yazma gibi görevleri başarılı bir biçimde yerine getirme becerilerine ilişkin algısı olarak tanımlanabilir (Bahçıvan & Çetinkaya, 2021). Yüksek özyeterlik algısı öğrencilerin zaman zaman sorunlu bir öğrenme sürecinde davranışsal, bilişsel ve güdüsel katılımını kolaylaştırır (Linnenbrink & Pintrich, 2003).

Ayrıca, özyeterlik, etkili öğrenme için strateji kullanımında ve seçiminde önemli bir rol oynar. Öğrencilerin stratejileri etkili bir biçimde kullanabilmeleri için, yalnızca bu stratejileri bilmeleri yeterli değildir. Özyeterlik algılarının da yüksek olması gerekir (Usher & Pajares, 2008; Zimmerman, 2000). Örneğin Sardegna ve diğerlerinin (2018) çalışması, daha yüksek özyeterliği olan öğrencilerin sesletimle ilgili stratejileri daha etkin bir biçimde seçme eğiliminde olduğunu ve bu öğrencilerin sesletimini geliştirmek gibi eylemlerde bulunmaya daha güdülü olabileceklerini ortaya koymuştur. Mizumoto'nun (2012) çalışması yüksek özyeterlik algısı olan öğrencilerin orta ve düşük özyeterlik algısı olanlara göre stratejileri daha verimli ve etkin bir biçimde kullandığını göstermektedir.

Bandura (1993), yüksek özyeterlikli öğrenciyle düşük özyeterlikli öğrencinin öğrenim

sürecindeki davranışlarının farklı olduğunu belirtir. Yüksek özyeterlikli öğrenci, geçmişte işe yaramış bir sorun çözme yaklaşımı geliştirdiği için sorunu çözme konusunda öz güveni vardır. Başarısını kendi çabasına ve stratejilerine bağlar, daha fazla öğrendikçe becerilerinin gelişeceğine inanır ve hataların öğrenmenin bir parçası olduğunu benimser. Ancak düşük özyeterlikli öğrenci doğuştan düşük becerilere sahip olduğuna inanır, bu yüzden daha az hata yapacağı ve daha az zorlayıcı görevler seçer. Herhangi bir çabanın beceri eksikliklerini ortaya çıkaracağına inandığı için çok çabalamaz.

Yukarıda anılan çalışmalar özetleme stratejileri ile özetleme becerisi arasındaki ilişkiyi, özyeterlik ile etkin strateji kullanımı arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koymaktadır. Alanyazın incelendiğinde öğrencilerin özetleme stratejilerini kullanma sıklıklarıyla özetleme özyeterlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın sonuçları araştırmacılara, kitap yazarlarına, öğretim ortamlarına ve öğretim programı hazırlayanlara önemli katkılar sunabilir.

Çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları ile özetleme özyeterlik algısı arasında ilişki olup olmadığını saptamaktır. Bu temel amaç doğrultusunda şu soruların yanıtı aranmıştır:

1. Katılımcıların özetleme stratejilerini kullanma sıklığı nasıldır?
2. Katılımcıların özetleme stratejilerini kullanma sıklığı sınıf değişkeni açısından anlamlı fark göstermekte midir?
3. Katılımcıların özetleme özyeterlik algısı nasıldır?
4. Katılımcıların özetleme özyeterlik algısı sınıf değişkeni açısından anlamlı fark göstermekte midir?
5. Ortaokul öğrencilerinin özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları ile özetleme özyeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Özetleme stratejilerinin kullanma sıklıkları ile özetleme özyeterlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır.

Çalışma Kümesi

Bu çalışma bir ilin merkez ortaokul beş, altı, yedi ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören toplam 300 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	Öğrenci sayısı	Yüzde (%)
Beşinci	79	26,4
Altıncı	57	19
Yedinci	84	28
Sekizinci	80	26,6
Toplam	300	100

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Çalışmada veri toplama aracı olarak Çetinkaya ve diğerleri (2020) tarafından geliştirilen “Özetleme Stratejileri Sormacısı” ve Çetinkaya ve Dikici (2023) tarafından geliştirilen “Özetleme Özyeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Uygulamadan önce katılımcılar veri toplama araçları konusunda bilgilendirilmiştir. Daha sonra “Özetleme Stratejileri Sormacısı” ve “Özetleme Özyeterlik Ölçeği” dağıtılarak öğrencilerden maddeleri yanıtlanması istenmiştir.

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 24.0 programından yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ANOVA'dan yararlanılmıştır. ANOVA çözümlenmesine geçilmeden önce analizinin varsayımları sınanmıştır. Puan dağılımlarının normal olup olmadığı sınanmıştır. Bu amaçla Özetleme Özyeterlik Ölçeği ile Özetleme Stratejileri puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Betimsel İstatistikler

Test		\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Özetleme Özyeterlik	Özetleme Amaçlı Okuma	3,81	,81	-,989	1,043
	Özet Yazma	3,62	,83	-,789	,682
	Toplam	3,72	,76	-1,016	1,293
Özetleme Stratejileri	Metni Okuma Anlama	1,69	,50	-,066	,285
	Taslak Özet Metni Oluşturma	1,73	,65	-,734	,648
	Taslak Özet Metni Gözden Geçirme ve Düzeltme	1,80	,73	-,752	,310
	Toplam	1,74	,57	-,553	,283

Tablo 2 incelendiğinde çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ile 2 arasında değer aldığı görülmektedir. George ve Mallery'ye (2016) göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile 2 arasında olması puanların normal dağılım gösterdiğini ortaya koyar. Puanlara ilişkin grupların varyanslarının eşit olup olmadığına ilişkin Levene F Testi, Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Levene F Testi sonuçları

Test		F	Sd1	Sd2	P
Özetleme Özyeterlik	Özetleme Amaçlı Okuma	,862	3	296	,461
	Özet Yazma	,288	3	296	,834
	Toplam	,788	3	296	,501
Özetleme Stratejileri	Metni Okuma Anlama	,518	3	296	,670
	Taslak Özet Metni Oluşturma	,777	3	296	,507
	Taslak Özet Metni Gözden Geçirme ve Düzeltme	1,402	3	296	,242
	Toplam	1,058	3	296	,367

Puanlara ilişkin grupların varyanslarının eşit olup olmadığı Levene F Testi ile sınanmıştır. Tablo 3 incelendiğinde grupların varyansının eşit olduğu görülmektedir ($p>0.05$).

Özetleme özyeterlik puanları ile özetleme stratejileri arasındaki ilişki ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısından yararlanılarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Katılımcıların Özetleme Stratejilerini Kullanma Sıklığı

Araştırmanın birinci sorusu “Katılımcıların özetleme stratejilerini kullanma sıklığı nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonucuna ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Özetleme Strateji Düzeyleri

Özetleme Stratejileri	N	\bar{X}	Düzye	Sd	En küçük değer	En büyük değer
Metni Okuma Anlama	300	1,69	Sıklıkla	,50	,23	3,00
Taslak Özet Metni Oluşturma	300	1,73	Sıklıkla	,65	,00	3,15
Taslak Özet Metni Gözden Geçirme ve Düzeltme	300	1,80	Sıklıkla	,73	,00	3,00
Toplam	300	1,74	Sıklıkla	,57	,16	2,97

Öğrencilerin metni okuma anlama sürecindeki stratejilere ilişkin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1.69$, taslak özet metni oluşturma sürecindeki stratejilere ilişkin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1.73$, taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme sürecindeki stratejilere ilişkin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1.80$ ve özetleme stratejilerine ilişkin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1.74$ ’tür. Ortalama puanlar incelendiğinde öğrencilerin taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme sürecindeki stratejilere ilişkin puanların diğer stratejilere ilişkin puanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin metni okuma anlama, özet yazma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme stratejilerini kullanma durumları “sıklıkla” düzeyindedir.

Katılımcıların Özetleme Stratejilerini Kullanma Sıklığının Sınıf Değişkeni Açısından Görünümü

Araştırmanın ikinci sorusu “Katılımcıların özetleme stratejilerini kullanma sıklığı sınıf değişkeni açısından anlamlı fark göstermekte midir?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonucuna ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Düzeyine Göre Özetleme Stratejileri Ölçeği ANOVA Testi Sonuçları

Özetleme Stratejileri	Sınıf	N	\bar{X}	Düzye	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı fark	η^2
Metni okuma anlama	5	79	1,91	Sıklıkla	Gruplararası	6,367	3	2,122	9,325	,000	5-6,7,8	0,09
	6	57	1,67	Sıklıkla	Gruplariçi	67,365	296	,228				
	7	84	1,52	Sıklıkla	Toplam	73,731	299					
	8	80	1,66	Sıklıkla								
Taslak özet metni oluşturma	5	79	2,03	Sıklıkla	Gruplararası	10,711	3	3,570	9,179	,000		0,09
	6	57	1,70	Sıklıkla	Gruplariçi	115,136	296	,389			5-6,7,8	
	7	84	1,66	Sıklıkla	Toplam	125,848	299					
	8	80	1,53	Sıklıkla								
Taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme	5	79	2,06	Sıklıkla	Gruplararası	12,712	3	4,237	8,621	,000	5-7,8	0,08
	6	57	1,91	Sıklıkla	Gruplariçi	145,491	296	,492				
	7	84	1,74	Sıklıkla	Toplam	158,203	299				6-8	
	8	80	1,52	Sıklıkla							7-8	
Toplam	5	79	2,00	Sıklıkla	Gruplararası	8,535	3	2,845	9,547	,000	5-6,7,8	0,09
	6	57	1,76	Sıklıkla	Gruplariçi	88,208	296	,298				
	7	84	1,64	Sıklıkla	Toplam	96,744	299					

*p<0.05

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin metni okuma anlama stratejileri puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,91$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,67$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,52$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,66$ 'dır. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin metni okuma anlama strateji düzeylerinin "sıklıkla" olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin metni okuma anlama strateji puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(3,296)}=9,325$, $p<0,05$). Eta kare etki büyüklüğü değeri 0,09 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin metni okuma anlama stratejileri üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin taslak özet metni oluşturma stratejileri puanlarının ortalaması $\bar{X}=2,03$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,70$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,66$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,53$ 'tür. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin taslak özet metni oluşturma strateji düzeylerinin "sıklıkla" olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin taslak özet metni oluşturma strateji puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(3,296)}=9,179$, $p<0,05$). Eta kare etki büyüklüğü değeri 0,09 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin taslak özet metni oluşturma stratejileri üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin taslak özet metni gözden geçirme stratejileri puanlarının ortalaması $\bar{X}=2,06$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,91$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,74$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,52$ 'dir. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin taslak özet metni gözden geçirme strateji düzeylerinin "sıklıkla" olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin taslak metni gözden geçirme strateji puanları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(3,296)}=8,621$, $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi sonuçları incelendiğinde bu farkın beşinci sınıf ile yedinci ve sekizinci sınıflar arasında beşinci sınıftan yana olduğu görülmektedir. Ayrıca sekizinci sınıf ile altıncı ve yedinci sınıflar arasında sekizinci sınıf aleyhine olduğu görülmektedir. Eta kare etki büyüklüğü değeri 0,08 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin taslak özet metni gözden geçirme stratejileri üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin özetleme stratejileri puanlarının ortalaması $\bar{X}=2,00$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,76$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,64$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=1,57$ 'dir. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin özetleme strateji düzeylerinin "sıklıkla" olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin özetleme strateji puanları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(3,296)}=9,547$, $p<0,05$). Çoklu karşılaştırma testi sonuçları incelendiğinde bu farkın beşinci sınıf ile diğer sınıflar arasında beşinci sınıftan yana

olduğu görülmektedir. Ayrıca altıncı sınıf ile sekizinci sınıf arasında altıncı sınıftan yana olduğu görülmektedir. Eta kare etki büyüklüğü değeri 0,09 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin özetleme stratejileri üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların Özetleme Özyeterlik Algısı

Araştırmanın üçüncü sorusu “Katılımcıların özetleme özyeterlik algısı nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonucuna ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Özetleme Özyeterlik Düzeyleri

Özetleme Özyeterlik	N	\bar{X}	Düzye	sd	En küçük değer	En büyük değer
Özetleme Amaçlı Okuma	300	3,81	Genellikle	,81	1,00	5,00
Özet Yazma	300	3,62	Genellikle	,83	1,00	5,00
Toplam	300	3,72	Genellikle	,76	1,17	5,00

Öğrencilerin özetleme amaçlı okuma puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,81$, özet yazma puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,62$ ve özetleme özyeterlik puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,72$ ’dir. Ortalama puanlar incelendiğinde öğrencilerin özetleme amaçlı okuma puanlarının özet yazma puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin özetleme amaçlı okuma, özet yazma ve özetleme özyeterlik düzeylerinin “genellikle” olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Özetleme Özyeterlik Algısının Sınıf Değişkeni Açısından Görünümü

Araştırmanın dördüncü sorusu “Katılımcıların özetleme özyeterlik algısı sınıf değişkeni açısından anlamlı fark göstermekte midir?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonucuna ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf Düzeyine Göre Özetleme Özyeterlik Ölçeği ANOVA Testi Sonuçları

Özetleme Özyeterlik	Sınıf	N	\bar{X}	Düzye	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı fark	η^2
Özetleme Amaçlı Okuma	5	79	3,92	Genellikle	Gruplararası	1,831	3	,610	,938	,423		
	6	57	3,72	Genellikle	Gruplarıçi	192,648	296	,651				
	7	84	3,74	Genellikle	Toplam	194,479	299					
	8	80	3,83	Genellikle								
Özet yazma	5	79	3,92	Genellikle	Gruplararası	11,529	3	3,843	5,806	,001*	5-6,7,8	0,06
	6	57	3,56	Genellikle	Gruplarıçi	195,934	296	,662				
	7	84	3,60	Genellikle	Toplam	207,463	299					
	8	80	3,40	Genellikle								
Toplam	5	79	3,92	Genellikle	Gruplararası	4,634	3	1,545	2,760	,042*	5-6,7,8	0,03
	6	57	3,64	Genellikle	Gruplarıçi	165,644	296	,560				
	7	84	3,67	Genellikle	Toplam	170,278	299					
	8	80	3,62	Genellikle								

*p<0.05

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin özetleme amaçlı okuma puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,92$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,72$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,74$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X}=3,83$ ’tür. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin özetleme amaçlı okuma düzeylerinin “genellikle” olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin özetleme amaçlı okuma puanları arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($F_{(3,296)}=.938$,

$p>0,05$).

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin özet yazma puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,92$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,56$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,60$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,40$ 'tır. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin özet yazma düzeylerinin “genellikle” olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin özet yazma puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(3,296)}=5,806$, $p<0,05$). Eta kare etki büyüklüğü değeri 0,06 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin özet yazma özyeterliği üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Beşinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin özetleme özyeterlik puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,92$, altıncı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,64$, yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,67$, sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin puanlarının ortalaması $\bar{X} = 3,62$ 'dir. Ortalama puanlar incelendiğinde, farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin özetleme özyeterlik düzeylerinin “genellikle” olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin özetleme özyeterlik puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark olduğu görülmektedir ($F_{(3,296)}=5,806$, $p<0,05$). Eta kare etki büyüklüğü değeri 0,03 olarak bulunmuştur. Bu bulgular sınıf düzeyinin özetleme özyeterlikleri üzerinde düşük düzeyde etkili olduğunu göstermektedir.

Ortaokul Öğrencilerinin Özetleme Stratejilerini Kullanma Sıklıkları ile Özyeterlik Alguları Arasındaki İlişki

Araştırmanın beşinci sorusu “Ortaokul öğrencilerinin özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları ile özyeterlik alguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” biçiminde oluşturulmuştur. Yapılan çözümleme sonucuna ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Özetleme Özyeterlik İle Özetleme Stratejileri Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

Korelasyonlar		Özetleme Stratejileri			
		Metni okuma anlama	Taslak özet metni oluşturma	Taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme	Toplam
Özetleme Özyeterlik	Özetleme amaçlı okuma	,570**	,566**	,522**	,603**
	Özet yazma	,615**	,677**	,663**	,719**
	Toplam	,644**	,676**	,645**	,719**

* $p<0.001$

Öğrencilerin özetleme amaçlı okuma özyeterlik puanları ile metni okuma anlama stratejileri, taslak özet metni oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme stratejileri puanları arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir ($p<0,01$). Öğrencilerin özetleme amaçlı okuma özyeterlik puanları ile özetleme stratejileri arasında da orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir ($p<0,01$).

Öğrencilerin özet yazma özyeterlik puanları ile metni okuma anlama stratejileri, taslak özet metni oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme stratejileri puanları arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir ($p<0,01$). Öğrencilerin özet yazma özyeterlik algısı puanları ile özetleme stratejilerini kullanma

sıklıkları arasında ise yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir ($p<0,01$).

Öğrencilerin özetleme özyeterlik puanları ile metni okuma anlama stratejileri, taslak özet metni oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme stratejileri puanları arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir ($p<0,01$). Öğrencilerin özetleme özyeterlik algısı ile özetleme stratejileri puanları arasında ise yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir ($p<0,01$).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin özetleme stratejilerini kullanma sıklıklarıyla özetleme özyeterlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında katılımcıların özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları ve özetleme özyeterlik algıları incelenmiştir. Özetleme stratejileri; metni okuma anlama, taslak özet metni oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme sürecinde işe koşulan eylemlerdir. Bu stratejiler öğrencilerin okunan metni özetleme eylemini düzenleme amacıyla işe koştukları eylemlerdir. Bu eylemler kimi zaman özdevinimsel kimi zaman da öğrencinin amaçlı seçimiyle gerçekleşebilir. Çalışmalar etkin strateji kullanımıyla akademik başarı arasında doğrusal güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Anderson, 2003; Gustanti & Ayu, 2021; Muhid vd., 2020; Qanwal & Karim, 2014; Zhang & Seepho, 2013). Çetinkaya ve diğerlerinin (2020) çalışmasının sonuçlarına göre özetleme stratejilerinin kullanımı ile özetleme başarımı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin metni okuma anlama, taslak özet metni oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme stratejilerini kullanma sıklıkları “yüksek” düzeydedir. Ortalama puanlar incelendiğinde öğrencilerin taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme sürecindeki stratejileri kullanma sıklıklarının diğer stratejilere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Altun ve Çetinkaya'nın (2023) çalışmasının sonuçları da üniversite öğrencilerinin taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme sürecindeki stratejileri kullanma sıklıklarının diğer stratejilere oranla daha yüksek olduğu yönündedir. Çetinkaya ve diğerlerinin (2020) çalışmasına göre gözden geçirme ve düzeltme stratejilerinin son özet metninin oluşumuna yüksek katkısı vardır. Özgün metin oluşturma süreciyle benzer olarak özet metin oluşturma sürecinde de stratejileri işe koşarak yetkin bir gözden geçirme sürecinin nitelikli metin oluşumuna katkısı açıktır. Bu nedenle eğitim ortamlarında gözden geçirme sürecine ilişkin stratejilerin uygulanmasına dönük etkinliklerin gerçekleştirilmesi oldukça önemli görünmektedir.

Katılımcıların özetleme stratejilerini kullanma sıklığının sınıf değişkeni açısından anlamlı fark gösterip göstermediğine ilişkin çözümlenmeler sınıf düzeyinin metni okuma anlama stratejileri üzerinde orta düzeyde etkili olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin metni okuma anlama strateji puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark bulunmuştur. Çetinkaya ve diğerlerinin (2020) çalışmasında sınıf değişkenine göre özetleme stratejilerini kullanma sıklığında anlamlı fark saptanmamıştır. Bu yüzden sınıf düzeyinin özetleme stratejilerini kullanma sıklığı üzerinde etkili bir değişken olduğunu kesinlemek olanaklı değildir.

Daha önce de belirtildiği gibi özyeterlik, bireyin belirli koşullar altında belirli bir görevi başarıyla yerine getirme becerisine ilişkin algısıdır (Bandura, 1997). Özyeterlik algısı bireyin seçimlerini, çabalarını ve görevin üstesinden gelme kararlılığını yönlendirir. Yüksek

özyeterlik düzeyleri, zorluklar ve başarısızlıklar karşısında güdüyü sürdürmede özellikle önemli görünmektedir (Bandura, 1995). Katılımcıların özetleme özyeterlik algısına ilişkin bulgular öğrencilerin özetleme amaçlı okuma, özet yazma ve özetleme özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Hamzadayı ve Demir'in (2022) çalışmasının sonuçları sekizinci sınıf öğrencilerinin orta düzeyde özetleme özyeterlik algısı olduğu yönündedir. Bu çalışmanın katılımcılarının özyeterlik algısının anılan çalışmaya göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada sınıf düzeyinin özetleme özyeterlikleri üzerinde düşük düzeyde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bahçıvan ve Çetinkaya'nın (2021) çalışmasında ise öğrencilerin özetleme özyeterliklerinin sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermediği bulunmuştur. Öğrencilerin özetleme özyeterlik puanları arasında beşinci sınıftaki öğrencilerden yana anlamlı fark bulunmuştur. Daha alt sınıftaki öğrencilerin özyeterlik algısının üst sınıftaki öğrencilere göre yüksek olması dikkat çekicidir. Alanyazındaki çalışmaların sonuçları da sınıf düzeyi arttıkça özyeterliğin düşebildiğini göstermektedir. Bu noktada öğrencinin sınıf düzeyi arttıkça ve sürecin zorluğunun farkına vardıkça özyeterlik algısında da düşüş görülmektedir. Örneğin Bahçıvan ve Çetinkaya'nın (2021) çalışmasında yedinci sınıf öğrencilerinin ölçeğin her iki boyutunda ve tamamında diğer sınıflara göre özyeterliklerinin düşük olduğu, yedinci sınıf dışarıda tutulduğunda sınıf düzeyi yükseldikçe özetleme özyeterlik algısının düştüğü görülmüştür. Bunun temel nedeni sınıf düzeyi arttıkça görevin karmaşıklığının ve gerçekleştirilmesi beklenen bilişsel işlemin artması olabilir.

Çalışmalar yüksek özyeterlik algısı olan öğrencilerin stratejileri daha sık ve daha yerinde kullandığını göstermektedir (Rossiter, 2003; Saito, 2020; Shi, 2018; Victori, 1999; Vogely, 1995). Bu çalışmanın sonuçları öğrencilerin özyeterlik algısı ile özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Alanyazındaki çalışmaların sonuçları da özyeterlik algısının artan strateji kullanımıyla pozitif ve anlamlı ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, Pajares ve Schunk (2001), çalışmasının sonuçları görevleri yerine getirebileceklerini düşünen öğrencilerin daha fazla bilişsel ve üstbilişsel strateji kullandıkları yönündedir. Mills ve diğerleri (2006), çeşitli çalışmaların sonuçlarından yönelimle, öğrencilerin kendi akademik becerilerine ilişkin yargılarının veya özyeterlik algılarının akademik davranışlarını ve başarımlarını etkilediğini gösterdiğini belirtir.

Sonuç olarak özetleme stratejilerini kullanma sıklığı ile özetleme özyeterlik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sınıf düzeyi ilerledikçe gerek strateji kullanımının gerek özyeterlik algısının düştüğü görülmüştür. Bu bulgu özetleme stratejilerini kullanma sıklığı ile özyeterlik algısı arasındaki ilişkiyi gösteren bir başka durumdur. Bu sonuçtan yönelimle özyeterlik algısının strateji kullanma sıklığını etkilediği söylenebilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin özetleme stratejilerini sıklıkla kullandığı görülmüştür. Özetleme eylemi, metni okuma anlama, taslak özet metni oluşturma ve taslak özet metni gözden geçirme ve düzeltme aşamalarını içerir. Tüm bu aşamalara ilişkin stratejilerin süreçte yetkin bir biçimde işe koşulması özetleme eylemini daha nitelikli kılar. Bu yönüyle her sınıf düzeyinde bu stratejilerin açık bir biçimde öğretilmesi stratejilerin kullanım sıklığını ve niteliğini artırabilir.

Çalışmanın dikkat çekici diğer bir sonucu ortaokul öğrencilerinin özetleme özyeterliklerinin sınıf düzeyi arttıkça azalmasıdır. Bu durum strateji kullanımında da benzer bir görünüme sahiptir. Özyeterlik algısı ile özetleme strateji kullanım sıklığı arasındaki pozitif ve anlamlı ilişki özyeterliğin önemini belirginleştirmektedir. Bu yönüyle öğrencilerin

özyeterliğinin artırılması hem öğrencilerin nitelikli, yetkin özetleme stratejisi kullanımı açısından hem de görevi sürdürme güdüsünün yüksek olması açısından önemlidir. Bu nedenle her sınıf düzeyinde öğrencilere üstesinden gelemeyeceği görevler verilmemesi özyeterliklerinin yüksek tutulması açısından yararlı olabilir. Öte yandan özetleme özyeterliği öğrencilerin özetlemeye yönelik tutumları ve başarıları açısından da önemli bir değişkendir (Atmaca vd., 2024).

Alanyazın incelendiğinde özetleme stratejileri, özetleme özyeterlik algısı yönelimli çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin özetleme başarıları, özyeterlik algıları, tutumları, kaygıları, özetleme stratejilerini kullanma sıklıkları üzerine yapılacak betimsel ve deneysel çalışmalar araştırmacılara, kitap yazarlarına ve öğretim ortamlarına önemli katkılar sunabilir.

Araştırma Etiği

Bu araştırma, Pamukkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 24.07.2023 tarih ve 14 nolu toplantısında alınan 2 nolu karar ve 68282350/14 sayılı izin oluru ile yürütülmüştür.

Kaynakça

- Altun, H., & Çetinkaya, G. (2023). L1 and L2 summarizing strategies used by EFL learners. *Journal of Language Education and Research*, 9(1), 189-202. <https://doi.org/10.31464/jlere.1262566>
- Anderson, N. J. (2003). Metacognitive reading strategies increase L2 performance. *The Language Teacher*, 27, 20-22.
- Anderson, V., & Hidi, S. (1989). Teaching student to summarize. *Educational Leadership*, 46(4), 26-28.
- Atmaca, Ç., Çetinkaya, G., & Polat, B. (2024). Pre-service Turkish and English teachers' achievement levels, perceptions of self-efficacy and attitudes in relation to summarizing skills. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 13(1), 162-180. <https://doi.org/10.14686/buefad.1267032>
- Bahçivan, H. K., & Çetinkaya, G. (2021). Ortaokul öğrencilerinin özetleme başarıları ile özetlemeye yönelik tutumları ve özyeterlik algıları arasındaki ilişki. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 137-162. <http://doi.org/10.33400/kuje.907447>.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In: A. Bandura, (Ed.), *Self-efficacy in changing societies* (pp. 1-45). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511527692>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman & Company.
- Brown, A. L., & Day, J. D. (1983). Macrorules for summarizing texts: The development of expertise. *Journal of verbal learning and verbal behavior*, 22(1), 1-14. [https://doi.org/10.1016/S0022-5371\(83\)80002-4](https://doi.org/10.1016/S0022-5371(83)80002-4)
- Çelik, Ö., & Doğan, Y. (2024). Öz düzenlemeli strateji gelişimi öğretim modelinin Türkçe öğretmeni adaylarının hikâye edici metinleri özetleme becerilerine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(1), 184-210. <https://doi.org/10.16916/aded.1373869>
- Çetinkaya, G., & Dikici, A. (2023). Özetleme özyeterlik algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Diyalektolog-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 13-33.

- <http://dx.doi.org/10.29228/diyalektolog.68896>
- Çetinkaya, G. & Polat Demir, B. (2017). Özetlemeye yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik., H. Ülper (Ed.). *9. uluslararası Türkçenin eğitim-öğretimi kurultayı bildirileri* (ss. 207-208). Pegem Akademi.
- Çetinkaya, G., Şentürk, R., & Dikici, A. (2020). Özetleme stratejilerinin kullanımı ile özetleme başarımı arasındaki. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 583-600. <https://doi.org/10.31464/jlere.763574>
- Dilidüzgün, Ş. (2013). Ortaokul Türkçe derslerinde oku(ma)dan özet yaz(ma)ya. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 47-68. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001294
- Eroğlu, E. (2023). *Özetleme stratejileri öğretiminin ortaokul öğrencilerinin öyküleyici metinleri özetleme becerilerini geliştirmeye ve özetleme stratejilerini kullanmalarına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Eyüp, B., Stebler, M. Z., & Uzuner, Yurt, S. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının özetleme stratejilerini kullanmadaki eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 22-30.
- George, D., & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference (14th ed.)*. Routledge.
- Gustanti, Y. & Ayu, M. (2021). The correlation between cognitive reading strategies and students' English proficiency test. *Journal of English Language Teaching and Learning*, 2(2), 95-100. <https://doi.org/10.33365/jeltl.v2i2.1452>
- Hamzadayı, E. & Demir, B. (2022). Ortaokul öğrencilerinin özetleme özyeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Filoloji Bengü*, 2(1), 25-39. <https://doi.org/10.29228/filolojibengu.13>
- Karadağ, Ö. (2019). Türkçe ders kitaplarında yer alan özetleme etkinlikleri üzerine bir değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 469-485. <https://doi.org/10.16916/aded.449294>
- Kaya, K. & Kurudayıoğlu, M. (2021). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının özetleme öğretimi açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1143-1159. <https://doi.org/10.37217/tebd.996050>
- Kırmızı Susar, F., & Akkaya, N. (2011). İlköğretimde özetleme stratejilerinin kullanımına ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 267-277.
- Kintsch, W., & van Dijk, T. A. (1978). Toward a model of text comprehension and production. *Psychological Review*, 85(5), 363-394. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.85.5.363>
- Kintsch, W., & van Dijk, T. A. (1983). *Strategies of discourse comprehension*. Academic Press.
- Kudret Bahap, Z., & Baydık, B. (2016). Başarılı ve başarısız dördüncü sınıf okuyucularının okuduğunu anlama ve özetleme becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 317-346. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.268558>
- Linnenbrink, E. A., & Pintrich, P. R. (2003). The role of self-efficacy beliefs in student engagement and learning in the classroom. *Reading & Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 19(2), 119-137. <https://doi.org/10.1080/10573560308223>
- Mills, N., Pajares, F., & Herron, C. (2006). A reevaluation of the role of anxiety: Self-efficacy, anxiety and their relation to reading and listening proficiency. *Foreign Language Annals*, 39(2), 276 - 295. <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.2006.tb02266.x>

- Mizumoto, A. (2012). Exploring the effects of self-efficacy on vocabulary learning strategies. *Studies in Self-Access Learning Journal*, 3(4), 423-437. <https://doi.org/10.37237/030407>
- Muhid, A., Amalia, E. R., Hilaliyah, H., Budiana, N., & Wajdi, M. B. N. (2020). The effect of metacognitive strategies implementation on students' reading comprehension achievement. *International Journal of Instruction*, 13(2), 847-862. <https://doi.org/10.29333/iji.2020.13257a>
- Pajares, F., & Schunk, D. (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self-concept, and school achievement. In R. J. Riding, & S. G. Rayner (Eds.), *Self perception* (pp. 239-265). Ablex Publishing.
- Qanwal, S., & Karim, S. (2014). Identifying correlation between reading strategies instruction and L2 text comprehension. *Journal of Language Teaching and Research*, 5(5), 1019-1032. <https://doi.org/10.4304/jltr.5.5.1019-1032>
- Rossiter, M. J. (2003). The effects of affective strategy training in the ESL classroom. *Tesl-Ej*, 7(2), 1-20. <http://www.writing.berkeley.edu/tesl-ej/ej26/az.html>
- Saito, A. (2020). Strategy use, self-efficacy beliefs, and self-regulatedness in adult foreign language learning. *Australian Journal of Applied Linguistics*, 3(2), 152-167. <https://doi.org/10.29140/ajal.v3n2.282>
- Sardegna, V. G., Lee, J., & Kusey, C. (2018). Self - efficacy, attitudes, and choice of strategies for English pronunciation learning. *Language Learning*, 68(1), 83-114. <https://doi.org/10.1111/lang.12263>
- Shi, H. (2018). English language learners' strategy use and self-efficacy beliefs in English language learning. *Journal of International Students*, 8(2), 724-741. <https://doi.org/10.32674/jis.v8i2.101>
- Usher, L.E. & Pajares, F. (2008) Sources of self-efficacy in school: Critical review of the literature and future directions. *Review of Educational Research*, 78(4), 751-796. <https://doi.org/10.3102/0034654308321456>
- Ülper, H. & Karagül, S. (2011). Özetleme becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler: Ders kitapları temelinde bir araştırma., V. D. Günay, Ö. Fidan, B. Çetin, ve F. Yıldız. (Eds.), *Türkçe öğretimi üzerine çalışmalar* (ss. 144-155). Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Ülper, H. & Okuyan, F. (2010). Quality of written summary texts: an analysis in the context of gender and school variables. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 1057-1063. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.149>
- Ülper, H., Yaylı, D., & Karakaya, İ. (2013). Okur özyeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 85-100.
- Victori, M. (1999). An analysis of writing knowledge in EFL composing: A case study of two effective and two less effective writers. *System*, 27(4), 537-555. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(99\)00049-4](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(99)00049-4)
- Vogely, M. (1995). Perceived strategy use during performance on three authentic listening comprehension tasks. *Modern Language Journal*, 79(1), 41-46. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1995.tb05414.x>
- Zhang, L., & Seepho, S. (2013). Metacognitive strategy use and academic reading achievement: Insights from a Chinese context. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 10(1), 54-69.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Educational Psychology*, 25, 82-91. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1016>

Extended Abstract

Introduction

The main purpose of the study is to determine whether there is a relationship between the frequency of use of summarization strategies by middle school students and their perception of summarization self-efficacy. In line with this main purpose, the following questions were sought:

1. How often do participants use summarization strategies?
2. Is there a significant difference in the frequency of use of summarization strategies by the participants in terms of the grade variable?
3. What is the perception of the participants' self-efficacy in summarization?
4. Is there a significant difference in the perception of the participants' self-efficacy in summarization in terms of the grade variable?
5. Is there a significant relationship between the frequency of use of summarization strategies by middle school students and their perception of self-efficacy in summarization?

Method

In this study, which aims to examine the relationship between the frequency of use of summary strategies and the perception of summary self-efficacy, the relational screening model, one of the general screening models, was used. This study was conducted with a total of 300 students studying in the fifth, sixth, seventh and eighth grades of a central secondary school in a province. The "Summarization Strategies Questionnaire" developed by Çetinkaya, Şentürk and Dikici (2020) and the "Summarization Self-efficacy Scale" developed by Çetinkaya and Dikici (2023) were used as data collection tools in the study. Before the application, the participants were informed about the data collection tools. Then, the "Summarization Strategies Questionnaire" and the "Summarization Self-efficacy Scale" were distributed and the students were asked to answer the items.

SPSS 24.0 program was used in the analysis of the data. The significance level was taken as 0.05. ANOVA was used in the analysis of the data. Before proceeding to ANOVA analysis, the assumptions of the analysis were tested. It was tested whether the score distributions were normal. For this purpose, the skewness and kurtosis values regarding the Summarization Self-Efficacy Scale and Summarization Strategies scores were examined. It was seen that the skewness and kurtosis coefficients were between -2 and 2. The Levene F Test was used to test whether the variances of the groups regarding the scores were equal. It was seen that the variances of the groups were equal ($p>0.05$). The relationship between the summary self-efficacy scores and summary strategies was calculated using the Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

Results

The average scores of the students regarding the strategies in the draft text reading and comprehension process are =1.69, the average scores of the strategies in the draft summary text creation process are =1.73, the average scores of the strategies in the draft summary text review and correction process are =1.80 and the average scores of the summarization strategies are =1.74. When the average scores are examined, it is seen that the scores of the students regarding the strategies in the draft summary text review and correction process are higher than the scores related to the other strategies. The students' use of the strategies of reading comprehension, writing summary and reviewing and correcting the draft summary text is at the level of "frequently". The average scores of the summarization

strategies of the fifth grade students are =2.00, the average scores of the sixth grade students are =1.76, the average scores of the seventh grade students are =1.64 and the average scores of the eighth grade students are =1.57. According to the average scores, the summarization strategy levels of the students at different grade levels are at the level of “frequently”. When the ANOVA test results are examined, it is seen that there is a significant difference between the students’ summary strategy scores ($F(3,296)=9.547$, $p<0.05$). When the multiple comparison test results are examined, it is seen that this difference is in favor of the fifth grade between the fifth grade and other grades. It is also seen that it is in favor of the sixth grade between the sixth grade and the eighth grade. The eta square effect size value was found to be 0.09. These findings show that the class level has a moderate effect on draft summary strategies.

The mean of the students’ summary reading scores is =3.81, the mean of the summary writing scores is =3.62 and the mean of the summary self-efficacy scores is =3.72. When the mean scores are examined, it is seen that the students’ summary reading scores are higher than the summary writing scores. The students’ summary reading, summary writing and summary self-efficacy levels are at the “generally” level. The mean summarization self-efficacy scores of fifth-grade students are =3.92, the mean scores of sixth-grade students are =3.64, the mean scores of seventh-grade students are =3.67, and the mean scores of eighth-grade students are =3.62. When the mean scores are examined, it is seen that the summarization self-efficacy levels of students at different grade levels are at the “generally” level. When the ANOVA test results are examined, it is seen that there is a significant difference between the students’ summarization self-efficacy scores in favor of fifth-grade students ($F(3,296)=5.806$, $p<0.05$). The eta square effect size value was found to be 0.03. These findings show that the grade level has a low level of effect on summarization self-efficacy. It is seen that there are moderate, positive and significant relationships between the students’ summarization self-efficacy scores and the scores of source reading comprehension strategies, draft text creation and draft text review strategies ($p<0.01$). It is observed that there are high level, positive and significant relationships between the students’ summarizing self-efficacy perception scores and summarizing strategies ($p<0.01$).

Conclusion

According to the results of this study, students’ use of strategies for reading comprehension of source text, creating draft summary and reviewing and correcting draft summary text is at “high” level. When the average scores are examined, it is seen that students’ frequency of using strategies in the process of reviewing and correcting draft summary text is higher than other strategies. The analyses regarding whether the frequency of using summary strategies by the participants shows a significant difference in terms of class variable showed that class level has a moderate effect on reading comprehension strategies. A significant difference was found between the reading comprehension strategy scores of the students in favor of the fifth grade students. The findings regarding the participants’ perception of self-efficacy for summarization showed that the students’ levels of reading for summarization purposes, writing summary and summarizing self-efficacy were high. In this study, it was concluded that class level has a low effect on their self-efficacy for summarization. As a result, a significant relationship was found between the frequency of using summary strategies and the perception of self-efficacy for summarization. It was observed that both strategy use and self-efficacy perception decreased as the class level progressed.